



Сл. 209. Плаштаница краља Милутина, око 1321. (МСПЦ)

Од осталих цркава саграђених на Косову и Метохији у Милутиново доба највише се зна о тзв. Сашкој цркви у Старом Тргу код Трепче, сазиданој и осликаној на прелазу из XIII у XIV столеће, вероватно пре 1303. године. Била је то тробродна готичка базилика с куполом, посвећена првобитно

Богородици, а рађена по угледу на которску и дубровачку катедралу (сл. 398). Подигнута је, судећи по називу, заслугом немачких рудара које српски извори називају Сасима. Њене фреске носиле су византијске стилске и иконографске одлике.³⁹

Све наведене цркве морале су бити опремљене иконама, илуминираним рукописним књигама, богослужбеним сасудима и разним другим предметима примењене уметности, али готово ништа од тих дела није сачувано. Међу ретке изузетке спада можда *Плашћаница краља Милутина* из Музеја Српске православне цркве, за коју постоје претпоставке да је рађена за манастир Бањску, а да је настала око 1300. године, током друге деценије XIV века или непосредно после краљеве смрти (сл. 209).⁴⁰ Уколико би те претпоставке биле тачне, имали бисмо јак разлог за закључак да је у Милутиново доба и уметничко обликовање предмета практичне употребе на подручју Косова и Метохије углавном поверавано грчким мајсторима или да је било засновано на обрасцима преузетим из Византије.⁴¹ На тај начин и оно би се налазило у оквирима главног развојног тока српске уметности свог времена.

³⁹ О цркви у Старом Тргу в. Бошковић, *Извештај*, 172–173, сл. 50–51; Кораћ, *Градишћелска школа Поморја*, 39–42, 124, 129, црт. III, сл. 5–7; *Задужбине Косова*, 529–530.

⁴⁰ О *Плашћаници краља Милутина* в. Мандић, *Древник*, 70–72; Јовановић-Марковић, *Две средњовековне илашћанице*, 58–71; Ćurčić, *Late Byzantine Loca Sancta?*, 251–261; *Epitaphios of King Stefan Uroš II Milutin*, in: *Byzantium*, 315–316 (S. Mileusnić); Милеуснић, *Плашћаница краља Милутина*, 313–318; Цурк, *Плашћаница*, 465–483; Schilb, *Byzantine Identity*, 75–77, 88–94, 120, 123, 137, 145, 175–176, 240, 243–249, 253–254, 267, 273, 275, 288, 497–499, 582–583, figs. 5–7.

⁴¹ *Плашћаница краља Милутина* се доводи у везу са цариградским радионицама, в. Мандић, *Древник*, 71–74; Јовановић-Марковић, *Две средњовековне илашћанице*, 71; Ćurčić, *Epitaphios*, 138; Schilb, *Byzantine Identity*, 243–245. Византијским мајсторима може се поуздано приписати и тзв. *Хвостанска илашћаница* (из ризнице Пећке патријаршије), која је у тегобним временима турске власти била скривена испод рушевина катедрале хвостанских епископа. Украшена представом Оплакивања Христовог, која је рађена сликарским бојама, а не у техници веза, она је датована у време око 1300. године (Тасић, *Хвостанска илашћаница*, 151–160, сл. 1–9) или, шире, у прву половину XIV века [Ђурић, Ђирковић, Кораћ, *Пећка иаширијаршија*, 332, 336, сл. 214 (В. Ј. Ђурић)]. Чини се ипак да је нешто млађа, судећи по неким карактеристичним стилским ознакама, које добре аналогije имају у костурском зидном сликарству средине и друге половине XIV столећа.